

Minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen) aan hoge commissaris te Djakarta (Hirschfeld), 24 mei 1950

Voor Hirschfeld persoonlijk, mede namens Drees en Blom.

Uit Uw 97 krijgen wij de indruk, dat Sukarno ernstig wil medewerken tot het bereiken van een vreedzame oplossing in de Ambonkwesitie. Des te meer is het te betreuren, dat juist tijdens Uw onderhandelingen met Sukarno de Sultan door zijn publicatie roet in het eten heeft gegooid. Men vraagt zich af, welke motieven de Sultan daarvoor kan hebben gehad. Maar welke deze ook mogen zijn, in ieder geval vormt deze publicatie een obstakel op de weg, die wij van plan waren te gaan. Immers de publicatie werpt de schuld aan het gebeurde op de Nederlandse Regering. Zou nu op deze publicatie een koninklijke oproep volgen, dat zou men zowel in Indonesië als in Nederland vanzelfsprekend aannemen, dat er verband bestaat tussen deze publicatie en de Koninklijke oproep en dat deze oproep feitelijk een schuldenkenning betekent en een bukken van Hare Majesteit voor het agressieve optreden van de Sultan. Het is daarom onmogelijk Hare Majesteit te vragen een oproep te doen, zolang de publicatie van de Sultan niet volstrekt herroepen is. Wij waarderen het, dat U ook de President hebt laten merken, hoe sterk de publicatie U geërgerd heeft. Inderdaad moeten wij het hoofd koel houden, maar aan de andere kant kunnen wij niet over ons laten heenlopen. Tot nog toe hebben wij veel verontschuldigend op grond van de overweging, dat een pas gevormde Regering, die zich nog moet consolideren en ervaring moet krijgen, voor bijzondere moeilijkheden staat, ook met het oog op alle bezwaren, verbonden aan de overgang van een revolutionaire tot een geordende stand van zaken en op de noodzaak de binnenlandse ontwikkeling van zaken onder controle te krijgen. Daarbij speelde ook de omstandigheid een rol, dat de buitenlandse mogendheden, wier oordeel in deze wereld van bijzondere betekenis is, tot dusver de ontwikkeling van zaken in Indonesië veel milder bezagen, dan wij. *Wo alle liebten, könnten wir allein nicht hassen.*

Intussen wordt er in dit laatste opzicht geleidelijk een kentering merkbaar, waarvan ook het relaas van Uw onderhoud met Cochran een symptoom is. Wij kunnen ons dus veroorloven met meer kracht op te treden, en dit wordt ook wenselijk, nu de goede wil van Hatta en andere regeringspersonen van de VSI wordt doorkruist door het optreden van de Sultan en zijn aanhang. Onder die omstandigheden schijnt de politiek van voorzichtigheid en begrip, die ons over de grootste gevaren van het begin heeft heen geholpen, niet langer de meest doeltreffende.

Uw 97 thans op de voet volgend, merk ik op, dat wij ons kunnen verenigen met door U gesteld in de alinea's, die beginnen met 'In de eerste' tot 'In de vierde plaats'. Wat de kwestie Soumokil betreft, begrijpen wij de moeilijkheden van de President. Indien het waar is, dat Soumokil een genaturaliseerd Nederlander is, (waarvan uit het ten departemente van Justitie alhier gehouden register van naturalisaties niets blijkt, zodat hij vermoedelijk slechts gelijkgesteld is, hetgeen zijn nationaliteit niet beïnvloedt,) zoudt Gij in het uiterste geval misschien een oplossing kunnen voorstaan, waarbij Soumokil Indonesië verlaat. Voor President Sukarno zou misschien de meest passende vorm zijn, dat Soumokil uit Indonesië verbannen wordt. Wij zullen ons dan het lot van Soumokil, verondersteld dat hij Nederlander is, moeten aantrekken. Immers ook aan Soumokil moet de weg terug worden geopend. De vraag of Soumokil en de zijnen op dit ogenblik overtuigd zijn, dat zij op de duur het onderspit zullen delven zal wel van beslissende betekenis zijn. Daarom zal het van belang zijn, dat een eventueel naar Ambon gaande commissie aan dit punt bijzonder aandacht besteedt.

Wat de afvloeiing van de opstandige Ambonezen in het KNIL betreft, begrijpen wij, hoe moeilijk het is voor de President om deze collectief in het leger van de RIS over te nemen. De door President in dit verband voorgestelde procedure lijkt ons aannemelijk. De samenstelling van de commissie, die eventueel naar Ambon zou gaan, laten wij aan Uw beleid over. Voor het overige

zijn wij het geheel met de inhoud van Uw 97 eens. Ook wij geloven, dat de ondernomen stappen in ieder geval hun nut hebben, ook al zouden zij niet tot verwezenlijking van het plan leiden.